

METALLURGIYA SANOATIDA QO'LLANILADIGAN TARKIBIDA MIS SAQLAGAN IMPORT QILINUVCHI MAHSULOTLARNI MAHALLIYLASHTIRISH

Abdullayev Dovudjon Nurulla o'g'li

"Olmaliq kon-metallurgiya kombinati" AJ

"Nodir metallar va qattiq qotishmalar ishlab chiqarish bo'yicha" ilmiy ishlab chiqarish birlashmasi. Bosh texnolog xizmatining "Sertifikatlash va sifat menejmenti tizimlari bo'yicha I toifali muhandis-texnologi"

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7238227>

O'zbekiston Respublikasi eng boy tabiiy resurslarga asoslangan, rivojlangan metallurgiya sanoatiga ega. O'zbekiston yettinchi uran zaxiralari joy va mis jahon zaxiralari o'n birinchi-o'n ikkinchi joyda, oltin tasdiqlangan zahiralari bo'yicha dunyoda to'rtinchi joyda va uning ishlab chiqarish uchun ettinchi joyda, deb aytish uchun kifoya. Respublikamizda boshqa metallar, jumladan, kumush, molibden, vismut, volfram, lityum va boshqalar kabi qimmatbaho metallar va noyob erlarning katta zaxiralari mavjud. O'zbekiston Respublikasi hududida keng miqyosda foydali qazilmalar, jumladan 100 ga yaqin mineral xom ashyo turlari aniqlandi, ulardan 60 tasi milliy iqtisodiyotda ishlatilgan.

Eksport mahsulotlarining nomlanishi:

- qimmatbaho metallar (zargarlik buyumlari)
- noyob metallar (molibden, volfram, kadmiy)
- mis va mis mahsulotlari;

- o qora metallar prokati;
- o kamar va chiziqlar;
- o temir silliqlash to'plari;
- o po'lat simlar;
- o lektrodlar;
- o uy po'latdan ishlangan oshxona buyumlari

Mis rudasini qazib olish vazifasi esa 100,2%ga bajarildi. Mis katodi ishlab chiqarish rejasi 100%ga uddalandi. Rux metallini ishlab chiqarish vazifasi 102%ga, o'z xom ashyomizdan ushbu metallni tayyorlash rejasi esa 106,2%ga uddalangan. Polimetall rudalarni qazib olish rejasi 101,2%ga, ushbu rudalarni qayta ishlash vazifasi 102,3%ga bajarilgan. Oltin tarkibli rudani qazib olishda 100,4%lik o'sish sur'ati qayd etilib. reja xam 103,6%ga uddalandi.

Eksport ko'rsatkichlariga to'xtaladigan bo'lsak, 9 oyda , 772,5 mln dollarlik mahsulotlar eksport qilinib, rejaviy vazifa 125,4%ga bajarildi. Jumladan, mis eksportida reja 112,7%ga uddalangan holda, 60 064 tonna mis mahsulotlari xorijga jo'natilgan. Rux mahsulotlari eksportida reja 129,6%ga bajarilib, 46 6

ushbu mahsulot importyorlarga yuborilgan. Molibden mahsulotlari eksportida , reja 135,5%ga bajarilib, 596 tonna mahsulot xaridorlarga sotilgan.

Mahalliyashtirish dasturi bo'yicha ham joriy yilda Olmaliq kon-metallurgiya kombinatida 97ta loyiha doirasida 208,7 mlrd so'mlik import o'rnini bosuvchi mahalliyashtirilgan mahsulotlarni ishlab chiqarish belgilangan. Qo'shimcha ravishda 28,2 mlrd.so'mlik 11 ta yangi loyihalarning tarmoq jadvali tasdiqlandi., hozirda mahsulotlar ishlab chiqarilishi boshlanib, loyihalar summasi 236,9 mlrd so'mni va loyiha soni 108 tani tashkil etdi.

Mamlakatimizda yuqori texnologiyali tarmoqlarni rivojlantirishning ajralmas tizimini yaratish, faol investitsiya jalb etishni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, xaridorgir mahsulotlarning keng assortimentini rivojlantirish, sanoat kooperatsiyasini kengaytirish va respublikaning eksport salohiyatini oshirish maqsadida 2022 yil 24 yanvar kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Respublikada ishlab chiqarishni rivojlantirish va sanoat kooperatsiyasini kengaytirishning samarali tizimini yaratish chora-tadbirlari to'g'risida"gi №99-sonli qarori qabul qilindi.

Ushbu qaror ijrosi bo'yicha kombinatda 2022 yil uchun 97ta loyiha doirasida 208,7 mlrd.so'mlik mahalliyashtirilgan mahsulotlar ishlab chiqarish prognozi tasdiqlangan. Ushbu loyihalar bo'yicha tarkibida mis saqlagan tarmoq jadvali ishlab chiqilib, tasdiqlandi.

Jumladan,

- po'lat va cho'yandan tayyorlangan ehtiyot qismlar - 71,1 mlrd. so'm;
- nostandart uskunalar-12,8 mlrd. so'm;
- GRAT va GRT nasoslari uchun ehtiyot qismlar - 1,3 mlrd. so'm;
- maydalash uskunalari uchun ehtiyot qismlar - 8,0 mlrd. so'm;
- tegirmon uskunalari uchun ehtiyot qismlar – 30,2 mlrd. so'm;
- ekskavatorlar uchun ehtiyot qismlar – 2,7 mlrd. so'm;
- mahalliy xom ashyoni chuqur qayta ishlash mahsulotlari (rux oksidi, molibden va volfram metallari, burg'ulash koronkalari, Nodir metallar va qattiq qotishmalar asosidagi mahsulotlar) – 67,1 mlrd. so'm;

- turli xil mahsulotlar (keramik tigellar, kislotabardoshli kukun, termopara va boshqalar.)- 15,5 mlrd. so'm.

Mahalliyashtirish dasturining amalga oshirilishi \$ 19,2 mln.miqdorida xorijiy valyutadagi mablag'larni tejash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Санакулов К.С., Хасанов А.С. Переработка шлаков медного производства. - Тошкент: Фан. 2007. - 256 с.
2. Худояров С.Р., Валиев Х.Р. Оғир рангли металллар металлургияси фанидан лаборатория ишларини бажариш учун услубий кўрсатма. – Т.: ТошДТУ, 2010. – 26 б.
3. Худояров С.Р., Саидова М.С., Бердияров Б.Т. Оғир рангли металллар металлургияси. Амалиёт ишлари учун услубий қўлланма. – Т.: ТошДТУ, 2012. – 62 б.
4. Гудима Н.В. и др. Технологические расчеты в металлургии тяжелых цветных металлов. - М.: Металлургия, 2007.- 255 с.
5. Юсупходжаев А.А. Оғир металллар металлургияси. Маърузалар тўплами. – Т.: ТошДТУ, 2002. - 119 б